

gez. veld 31/8
Rapport Dr. Graf
1

DE SFEER IN DJOKJA

(Verslag van een dienstreis naar Djokja van 16 - 20 Maart 1950)

Algemene indrukken.

Sinds mijn laatste bezoek aan Djokja in het begin van October v.j. leek mij de drukte in de stad te zijn toegenomen. Het verkeer van auto's en fietsen was beslist groter dan ruim vijf maanden geleden en ook de winkels waren aanzienlijk beter voorzien.

De toen nog geldende avondklok regeling is kort geleden door het plaatselijk militair gezag ingetrokken, waardoor het publiek nog 's-avonds laat op straat kan zijn.

Gedurende mijn verblijf in Djokja werd het 201-jarig bestaan van de stad herdacht. Ter gelegenheid van dit jubileum, waaraan meer aandacht werd geschonken, dan door de Sultan wenselijk was geacht, waren door een comité verschillende feestelijkheden georganiseerd, die druk bezocht waren. Voor de derde maal sinds 1945 was een gedeelte van de Kraton opengesteld voor het publiek en wel voor een bazar, die hier werd gehouden. Tevens waren in deze ruimte ten toon gesteld enige pusaka gamelans, welke instrumenten evenals enige andere gewijde historische objecten uit de Kraton zeer grote belangstelling trokken. De rijkdom van de Javaanse traditie is voor het volksleven nog niet verloren gegaan. Naar mij van verschillende zijden is verzekerd valt een hernieuwde belangstelling voor de Javaanse dans waar te nemen.

Evenals de vorige maal viel mij op de vaak onvriendelijke wijze, waarop een deel van de opgeschoten jeugd en sommige militairen een hun onbekende Europeaan plegen op te nemen. Niettemin is het in Djokja veilig en kan men zich ongehinderd overal bewegen. Toen kort na mijn aankomst mijn vulpen in de hoofdstraat werd gerold en ik de dader wist te grijpen, keerden de omstanders zich onmiddellijk tegen hem en moest ik de dief tenslotte tegen het publiek in bescherming nemen.

Hoewel oordelende naar de kledingsituatie, het bezoek van winkels en stalletjes en het relatief lage prijsniveau van eerste levensbehoeften, de economische toestand in Djokja niet onbevredigend zou moeten worden geacht, schijnen de talrijke hier werkzame ambtenaren het financieel niet gemakkelijk te hebben. Dit blijkt o.a. uit de omstandigheid, dat zich onder de verkoopsters van eetwaren en lekkernijen vele vrouwen van ambtenaren bevinden, die op deze wijze aanvulling trachten te verkrijgen van hun ontoereikend huishoudgeld.

De Minister van Voorlichting, de heer Wiwoho, was de eerste autoriteit, met wie ik een onderhoud had. Hij was zo voorkomend mij 's-avonds om 9 uur zijn auto te zenden en ontving mij te zijnen huize.

In de volgende dagen ontmoette ik verder o.m.

Dr. Halim, premier,

Dr. Soekiman, president van Masjumi,

Ki Hadjar Dewantoro, leider Taman Siswo, ^{viii} president van de Hoge Raad van Advies,

Soedibijo, ex-generaal-majoor van de T.N.I.,

Prawoto, lid Hoofdbestuur Masjumi, voorzitter K.N.I.P.,

Tedjasoekmana, socialist, lid Werkcomité K.N.I.P.,

Mr. Djody Gondokusumo, lid Hoofdbestuur P.N.I., lid Werkcomité K.N.I.P.

Bebasa, D.O., vertegenwoordiger Celebes, lid Werkcomité K.N.I.P. en

Drs. Sigit, partijloos, lid K.N.I.P.

Mr. Assaat, acting president, kon mij in verband met zijn aanstaande reis naar de pas aan de Republiek toegevoegde gebieden niet ontvangen.

Gezien het feit, dat bij de gedachtenwisseling met bovengenoemde figuren vrijwel steeds dezelfde onderwerpen werden aangeroerd en een weergave van de afzonderlijke gesprekken tot herhaling zou voeren, moge ik hieronder volstaan met het geven van een samenvatting.

Westerling Affaire.

Westerling-Affaire.

Al wordt in de publiciteit momenteel aan het geval Westerling weinig aandacht besteed, toch blijkt deze affaire nog steeds de gemoe-deren in Djokja bezig te houden. Zij heeft verder een zeer ernstige terugslag gehad op de verhouding tot de Nederlanders. Door allen, zonder enige uitzondering, is mij verklaard, dat in de na de R.T.C. groeiende toenadering tot Nederland sinds het gebeurde in Bandung een kentering is gekomen en in haar tegendeel omgeslagen.

Bijna steeds werd mij de vraag gesteld: wat zal er gebeuren als Westerling door de Britten wordt uitgewezen naar Nederland. Het antwoord hierop heb ik uiteraard niet kunnen geven. Een verwijzing naar de terzake geldende - mij overigens niet bekende - Nederlandse regelingen ontlokte aan de heer Tedjasoekmana, die in dezen en ook in andere vraagstukken een extreem, door sentiment overheerst, standpunt innam, de opmerking, dat formeel-juridische overwegingen in het onderhavige geval irrelevant waren en dat Nederland goodwill zou moeten tonen door Westerling niet te beschermen. "Toen jullie Djokja bezet hadden, heeft ook niemand zich iets van bepalingen aangetrokken." Tot goed begrip van deze uitlating moge dienen, dat de terreur van de Nederlandse troepen gedurende zeven maanden bezetting van Djokja, die men aan deze periode heeft, zal nog langere tijd bij velen in Djokja aanleiding geven tot het aannemen van een kritische houding in geval van het zich beroepen door Nederland tegenover Indonesië op wettelijke voorschriften of algemeen erkende rechtsbeginselen.

Zowel Wiwoho als Tedjasoekmana waren van mening, dat Nederland door het maken van een groot gebaar moet blijf geven van een veranderde houding. Eerstgenoemde gaf te kennen, dat economische steun (b.v. van een lening) gunstig zou werken in de richting van toenadering. "Wij hebben genoeg van dementi's en spijtbetuigingen van Dr. Hirschfeld", aldus Tedjasoekmana, "er moet onder de Nederlanders een beweging komen, die duidelijk maakt, dat het hun ernst is met samenwerking met ons".

Met het verstrekk van Westerling naar het buitenland behoeft volgens Tedjasoekmana nog geen einde te zijn gekomen aan de Westerling-beweging. De Regering van de R.I. zou, naar hij zeide, over gegevens beschikken, welke er op wijzen, dat in Cost-Indonesië, een soortgelijke coup als in Bandung heeft plaats gevonden, in voorbereiding is. Tedjasoekmana stelt zich op het standpunt, dat elke concentratie van K.N.I.L. of K.L. een potentieel gevaar voor de Indonesische staat oplevert. Volledigheidshalve zij in dit verband nog opgemerkt, dat Generaal Soedibijo de bereidheid van de T.N.I. om het K.N.I.L. in het R.I.S. leger op te nemen door het geval Westerling ongunstig beïnvloed acht.

Positie Nederlandse ambtenaren.

Na het bovenstaande zal het geen verwondering gewekken, dat Tedjasoekmana sceptisch staat tegenover de mogelijkheid Nederlanders in R.I.S.-dienst te handhaven. Het vertrouwen in de Nederlanders is door de Westerling-affaire teloor gegaan en Tedjasoekmana zou van Nederlandse zijde in Djakarta hebben vernomen, dat een groep Nederlandse ambtenaren, die getoond hadden de R.I.S. trouw te willen dienen, door hun landgenoten voor "verraders" waren uitgemaakt. Een dergelijke afwijzen-~~de~~ houding werd door mij bij geen van de andere autoriteiten of bij de ~~politici~~ politici aangetroffen. Ki Hadjar Dewantoro betoogde zelfs, dat niemand de noodzaak zou kunnen ontkennen om voor de opbouw van Indonesië gebruik te maken van Nederlandse technische krachten. "Wij behoven niet te spreken over andere buitenlandse krachten, want die kunnen we niet betalen en zij zouden hun bruikbaarheid nog eerst moeten bewijzen". Bezwaren van psychologische aard zouden echter moeten worden overwonnen, vóórdat Nederlanders in het ambtelijke apparaat zouden kunnen worden ingeschakeld. Pas nadat een geestelijke omschakeling zich aan Indonesische kant zou hebben voltrokken - de heer Dewantoro sprak van de genezing van een ziekte - zou op een nieuwe grondslag kunnen worden

worden samengewerkt. In soortgelijke zin lieten zich ook de minister-president en de minister van voorlichting uit. Dr. Halim wees er op, dat de Republiek in de pas aangesloten gebieden voor de eerste maal met dit vraagstuk zal kennis maken en voorzorg voorlopig nog geen mogelijkheid tot een bevredigende oplossing. Wiwoho vestigde de aandacht op de gecompliceerdheid van het ambtenaren-vraagstuk: de talrijke juristen en onderwijskrachten, die als "overlopers" moesten worden beschouwd, vormden op zichzelf voor de Republiek al een probleem. Drs. Sigit zag in/de Nederlandse ambtenaren gegeven garanties de voornaamste belemmering voor het tot stand komen van een gunstige sfeer, nodig voor het overwinnen van de moeilijkheden op dit terrein.

Eenheidsstaat.

De negara kesatuan kwam meestal ter sprake naar aanleiding van een vraag van de andere zijde naar de Nederlandse reacties op de recente aansluiting van verschillende gebieden bij de Republiek. De Nederlandse politiek inzake de vorming van staten is vierkant opgebotst tegen het nationale bewustzijn, dat zich uitte in een gecombineerd streven, waarvan onafhankelijkheid en eenheid de voornaamste doeleinden waren. De strijd hierover gevoerd betekende dan ook aan Indonesische zijde niet uitsluitend het opkomen voor bepaalde staatkundige concepties, maar de verdediging van een politiek credo, gebaseerd op elementaire elementen van de nationale aspiraties. Vandaar de emotionaliteit en verbetering, waarmede door de Republiek steeds is geageerd tegen de "marionetten van Dr. van Mook" en de grote voldoening, die in republikeinse kringen bestaat over de ineensstorting van deze "onnatuurlijke" constructies. De mogelijkheid thans de instinctieve drang naar eenheid te verwezenlijken, wordt gevoeld als een bevrijding, als de overwinning van destructieve krachten, welke de groei van de natie belemmeren. Aangezien de nega-ra-politiek zulk een belangrijk onderdeel heeft gevormd van het Nederlandse beleid hier te lande gedurende de afgelopen jaren, lag de belangstelling voor reacties van de Nederlandse gemeenschap op de ontwikkelingen in unitaristische richting voor de hand. Mijn uiteenzetting van de Nederlandse zienswijze - de staatsrechtelijke structuur van Indonesie is in beginsel een binnenlandse aangelegenheid - en van mijn persoonlijk standpunt, dat onder de huidige omstandigheden alleen een sterk centraal gezag met een betrouwbaar machtsapparaat op de meest efficiënte wijze de voorwaarden kan scheppen voor een snelle reconstructie, bleek kennelijk een teleurstelling. Blijkbaar hadden men betuigingen van spijt over de afbraak van de negara's verwacht.

De algemene opinie is, dat de val van de laatste bolwerken van het federalisme, de negara's Sumatra Timur en Indonesia Timur, slechts een kwestie van tijd is en in ieder geval binnen enkele maanden is te verwachten. Volgens Tedjasoekmana steunt Sumatera Timur alleen op het Nederlandse kapitaal en verzetten in Oost-Indonesie de Radja's al dan niet gesteund door de Nederlanders zich tegen aansluiting bij de Republiek. Ook Wiwoho en Bebasas achten de Radja's in Oost-Indonesie de belangrijkste hindernis op de weg naar eenheid. Hoewel ik naar voren bracht, dat men in parlementaire kringen in Djakarta (Mr. Yamin!) niet voornemens is enige actie tegen Oost-Indonesie te ondernemen, aangezien deze negara zijn levensvatbaarheid zou hebben aangetoond, zeide Dr. Soekiman, dat Oost-Indonesie ter wille van de eenheid zou moeten opgeofferd. Dr. Halim en Prawoto verwachten van deze negara enige tegenstand. Bebasas is van mening, dat het nieuwe ministerie van Oost-Indonesie niet populair is en uitsluitend door machinaties van Sukawati, de president van Oost-

Indonesie, is tot stand gekomen. Ingevolge door hem van Makassar ontvangen berichten zal binnenkort in het parlement Oost-Indonesie een motie van wantrouwen tegen het huidige kabinet worden ingediend. Het Werkcomite van het K.N.I.P., dat volgens Bebasa geheel Indonesie vertegenwoordigt, zal begin April a.s. een commissie van waarnemers naar Oost-Indonesie zenden. Zoals bekend is ook Soekarno voornemens een bezoek aan Makassar te brengen. Opvallend is, dat een van de twee grote borden van het ministerie van voorlichting, die tegenover het paleis van Mr. Assaat zijn geplaatst, een tekening te zien geeft van een huis met enkele officieren op de voorgrond met als onderschrift, dat het niet voldoende is alleen officieren te zenden, het volk wenst T.N.I.-soldaten. Hiermede is bedoeld de militaire missie naar Makassar. Zonder Oost-Indonesie te noemen wordt op deze wijze getracht stemming tegen de negara te maken.

Naar Wiwoho mij meedeelde, zal het scheppen van goede verhoudingen tot de Nederlanders pas na de tot standkoming van de eenheidsstaat mogelijk zijn. Deze uitspraak laat zien, dat men er zich van bewust is, dat in het streven naar verwezenlijking van het unitaristische ideaal mede een stuk "afrekening" met Nederland is verdisconteerd.

De wrijving, welke tussen de R.I. en de R.I.S. is ontstaan, aldus Wiwoho, is voornamelijk toe te schrijven aan het falen van het beleid van de minister van binnenlandse zaken van de R.I.S. met betrekking tot de samenwerking van de Renville-gebieden met de Republiek. Wiwoho betreurt het, dat deze minister hierin geen aanleiding heeft gevonden om af te treden. Intussen zouden de uitlatingen van de autoriteiten van de R.I. jegens de R.I.S., nadat Dr. Halim terzake door Hatta was onderhouden, minder agressief zijn geworden.

Culturele
Samenwerking

Mijn onderhoud met Ki Hadjar Dewantoro had voornamelijk betrekking op de culturele samenwerking tussen Nederland en Indonesie. Zoals bekend heeft het Front Seniman (Kunstenaarsfront) reeds in December v.j. een verklaring uitgegeven, waarin het cultureel accord met Nederland alsgevaarlijk wordt beschouwd. K.H. Dewantoro stelde zich kort geleden in een Taman Siswo congres eveneens afwijzend tegenover de ter R.T.C. gesloten overeenkomst betreffende de culturele betrekkingen tussen Nederland en Indonesie. Hij ziet in deze overeenkomst een instrument, dat Nederland gelegenheid zal geven cultureel imperialisme te bedrijven. Er wordt in de overeenkomst wel van wederkerigheid gesproken, doch in feite zou het slechts om eenzijdig Nederlandse belangen gaan. "Wij willen geen concordantie, maar convergentie". Dewantoro deelde mij mede, dat binnenkort van 3 verschillende zijden (o.a. de I.P.P.I) een actie zal worden ondernomen tegen bedoeld accord.

Aan deze houding liggen twee motieven ten grondslag. In de eerste plaats is men aan Indonesische zijde van mening, dat werkelijke culturele samenwerking niet door een overeenkomst in het leven kan worden geroepen, doch van onderen op en langs natuurlijke weg moet groeien. Tot het sluiten van een overeenkomst dient pas in een verder stadium te worden overgegaan n.l. als oriëntatie en coordinering van de samenwerking nodig wordt. Als voorbeeld van de wijze, waarop Dewantoro zich van de gang van zaken denkt, werd door hem gewezen op de werkzaamheid in Djocja sinds Januari j.l. van een jong musicoloog, Bernard IJzerdraad, uitgezonden door de Stichting voor Culturele Samenwerking te Amsterdam. De heer IJzerdraad is erin geslaagd zich in korte tijd zoveel van de gamelanmuziek eigen te maken, dat hij thans in verschillende orkesten als speler is opgenomen. Volgens Dewantoro kan voor zijn bijzondere begaafdheid op dit gebied geen andere verklaring worden gegeven dan dat IJzerdraad in een vorige incarnatie Javaan moet zijn geweest/1)

1) De entree van IJzerdraad in de Javaanse muziekwereld is dusdanig geslaagd, dat hem reeds een Javaanse naam is gegeven, n.l. Raden Mas Kawatdiningrat (kawat= draad).

De tweede overweging houdt nauw verband met de waarde, die aan de culturele overeenkomst en in ruimer kader bezien aan het resultaat van de R.T.C. in Indonesische kring wordt toegekend.

R.T.C.-overeenkomst.

Het zou m.i. onjuist zijn het oog te sluiten voor het feit, dat velen de R.T.C.-overeenkomst niet als een op basis van vrijwilligheid gemaakte afspraak zien, maar als de fixatie van een laatste rest koloniale verhouding, welk restant door omstandigheden moest worden geaccepteerd. Volgens De-wantoro hadden Nederland en Indonesie eerst helemaal los van elkaar moeten worden gemaakt, om daarna op nieuwe grondslagen en in nieuwe verhoudingen tot elkaar te komen.

In dit verband moge ik er op wijzen, dat toen India's positie in het Gemenebest aan de orde was, aldoor een stroming bestond, die het lidmaatschap van het Gemenebest eerst wilde doen eindigen, om daarna opnieuw en geheel vrijwillig als lid toe te treden.

Tedjasoekmana was op dit punt meer dan duidelijk. Hij vond het een typisch kenmerk van de Nederlandse kruideniers-politiek om te beginnen met het aangaan van een overeenkomst en daarna in gemoede uitvoering van het daarbij gestelde van de wederpartij te verwachten! Met deze overeenkomst was weliswaar ook door het K.N.I.P. in pleno ingestemd, maar Nederland zou moeten inzien, dat het niet al te veel aandrang op nako-ming van het overeengekomene zou mogen uitoefenen.

Irian.

Uiteraard is Irian meerdere malen genoemd als een onder-werp, dat in de toekomst de betrekkingen tussen Nederland en Indonesie in gevaar zou kunnen brengen.

Volgens Drs. Sigit staat en valt Hatta, wiens populari-teit in tegenstelling met die van Sukarno zou hebben geleden met Irian. Discussies over dit punt heb ik zoveel mogelijk vermeden, aangezien deze mij in het huidige stadium onvruchtbaar voorkwamen.

Op mijn vraag hoe t.z.t. de ontbinding van de R.I.S. zal geschieden, kreeg ik alleen van Tedjasoekmana een antwoord, dat enig houvast gaf: Wij trekken naar Djakarta en dan is het met de R.I.S. afgelopen. Volgens de volksmond zal de S van R.I.S. (es = ijs) wegsmelten.

Vooruitzichten.

Over de vooruitzichten, die de toekomst van Indonesie biedt, waren Wiwoho en Dr. Sukiman optimistisch. Drs. Sigit voorzag een toenemende achteruitgang van de economische situ-atie. De premier meende, dat aan de huidige politieke span-ningen spoedig een einde diende te komen, als Indonesie niet hetzelfde lot als Burma wilde delen.

Partijwezen Masjumi

De door de Japanners ingestelde Madjelis Sjura Muslimin Indonesia (Masjumi), die als centrale adviesinstantie voor de bezetter zou optreden en als vertegenwoordigend orgaan van de Moslimse gemeente, werd in November 1945 omgezet in een poli-tieke partij. Zij telt onder haar leden, met uitzondering van de P.S.I.I., bijna alle bestaande Islamietische verenigingen en kent daarnaast ook het lidmaatschap van individuele Moslims. Beslissingen door het Hoofdbestuur genomen inzake aangelegen-heden van politieke aard zijn bindend voor de aangesloten ver-enigingen en uiteraard ook voor de andere leden. Op ander ter-rein hebben de aangesloten verenigingen hun zelfstandigheid be-houden.

Het juiste aantal leden is niet bekend. Het wordt op enige millioenen geschat. Potentieel vormt Masjumi de grootste poli-tieke groepering. De organisatie van de partij, welke reeds

vroeger

vroeger een zwak punt was, is na de tweede militaire actie vrijwel geheel uiteengevallen. Het bestuur is thans met grote energie bezig om de relaties met de plaatselijke afdelingen weer op te nemen. Masjumi vindt zijn leden onder de grote massa, aan wier religieuze sentimenten zij appelleert en die zij omvormt tot een groep, verenigd door een gemeenschappelijke godsdienst met niet dan uiterst vage en divergerende voorstellingen omtrent de te volgen politieke lijn, voor zover deze verder rijkt dan kemerdekaan. Het feit, dat deze vereniging op Islamietische grondslag staat heeft o.m. tot gevolg, dat zij in politicis het niet verder heeft kunnen brengen dan het formuleren van haar doelstellingen met:

- a. bevorderen van de soevereiniteit van de Republik Indonesia en de Islam;
- b. verwezenlijken van de idealen van de Islam in het staatkundige bestel.

Immers, zodra zij de staatkundige concepties van de Islam een nadere uitwerking tracht te geven raakt zij de problematiek van de Islam. Na een eeuwen-lange periode van betrekkelijke rust is de Islam als gevolg van zijn confrontatie met het moderne Westen in beweging gekomen en zijn reformistische stromingen ontstaan, die een bewuste stimulering van de Moslimse gemeenschap beogen. Zolang deze reformatie, die diepgaande invloed van het Westen heeft ondergaan, praktisch nog niet verder is gekomen dan een rationalistisch-apologetisch stadium en een principiele herwaardering en herformulering van de fundamentele beginselen van de Islam nog niet is verwezenlijkt, zal het onmogelijk blijven een vaste koers uit te stippelen voor een Islamietische, dogmatisch-gefundeerde staatkunde. De bestaande diversiteit van opvattingen over de ideale Moslimse staatsvorm varieert tussen een theocratie en een moderne rechtsstaat met allerlei tussenvormen.

In de laatste tijd is evenwel een steeds duidelijker tendenz waarneembaar in de richting van een democratische staatsbouw.

Naast vaagheid van de doelstelling en de daaraan verbonden gevaren, vallen bij Masjumi als groep aspecten te onderkennen, die deze partij sociaal-psychologisch het karakter van een "beweging" kunnen verlenen. Er bestaat een bepaalde min of meer georganiseerde kern. De massa, die feitelijk wordt bereikt en misschien beheerst, is, als zij op een bepaald moment in de politieke arena treedt, echter veel groter dan deze kern. Haar omvang is tevoren niet te bepalen, niet alleen vanwege het grotendeels onbepaalde van de aangehangen denkbeelden, maar ook omdat een belangrijke factor is gelegen in de op een gegeven ogenblik bestaande politieke situatie, die de aanhang enorm kan doen toenemen en tot een beslissende manifestatie voeren.

Gezien deze omstandigheden beschikt de leidende groep over een gemakkelijk bespeelbaar en gevoelig instrument. Zij heeft evenwel rekening te houden met het feit, dat bij haar aanhang maximalistische neigingen bestaan, die voortdurend afgeremd moeten worden, tenzij tactische overwegingen zulks onwenselijk maken.

Deze extreme tendenties vloeien voornamelijk voort uit de verwereldlijkt-theocratische beginselen van de Islam. meestal gekoppeld aan romantische idealisering van het chalieftijdperk, zijn pretentie het heilsmonopolie te bezitten, en uit een latente messianistische onderstroom.

In tijden van crisis kunnen deze heilsverwachtingen worden geactiveerd en kan een darulislam (gebied van de Islam) beweging ontstaan.

Darul-islam.

Velerlei factoren hebben een verbreking van het betrekkelijk isolement van de traditionalistisch, magisch-religieus gebonden

gemeenschappen in Indonesie ten gevolge gehad en de structuur der samenleving afgebrokkeld. De desintegratie van deze groepen, wier sociale basis eveneens is ondermijnd, is sedert de laatste oorlog door chaos en terreur gepaard gegaan met verpauperisering, hetgeen een bij uitstek gunstige constellatie heeft geschapen voor het ingang vinden van extreme theorieën.

De Masjumi-aanhanger zal levenszekerheid kunnen vinden in de darulislam, de Islamietische heilstaat. Voor een ander ligt de weg open naar het communisme, dat als pseudo-religie een levenszin kan geven en tevens een concrete verlossingsstrategie inhoudt. Beiden menen, dat de bestaande orde moet worden omvergeworpen en kunnen in dit nihilistische stadium elkaar steunen, al gaan zij van diametraal tegenover elkaar staande levensbeschouwingen uit.

Het symbool-begrip darulislam is ook voor Masjumi van absolute en onaantastbare waarde. Uit dien hoofde kan deze partij moeilijk openlijk stelling nemen tegen de "Darulislam" zoals deze zich onder leiding van Kartosoewirjo in Pasundan heeft geopenbaard. Zoals hierboven reeds werd medegedeeld, volgt de ontwikkeling van de staatkundige beginselen van Masjumi meer en meer een democratische lijn. Vooral in de talrijke publicaties van vooraanstaande figuren der partij wordt positief stelling genomen tegen verouderde theocratische idealen en ook het communisme afgewezen. Masjumi heeft zich dan ook in December v.j. zorgvuldig gedistancieerd van de avontuurlijke pogingen van de Wali Negara van Pasundan om een Negara Islam te proclameren.

Hoewel Masjumi in staat kan worden geacht bij de komende verkiezingen voor de Constituante een meerderheid van de zetels te veroveren, gaat er van deze partij in verhouding tot haar aanhang weinig stuwkracht uit. Dr. Soekiman, de president, is met mij van mening, dat Masjumi nog te veel in het defensief is. Wil deze groep er in slagen een tegenwicht te vormen van links-revolutionnaire stromingen, dan zal zij onder meer met een concreet economisch program voor de dag moeten komen, dat voldoende progressief is om aantrekkelijk te zijn voor de lagere sociale klassen.

P.N.I.

De Partai Nasional Indonesia telt relatief meer intellectuelen onder haar leden dan Masjumi en heeft veel aanhang onder de ambtenarengroep. Ook in deze partij bestaan spanningen, welke echter van geheel andere aard zijn dan die bij laatstgenoemde. Zij is in wezen een partij, die krachtens de sociaal-economische paragraaf van haar program in de linker hoek thuishoort. Omstandigheden hebben haar evenwel naar de rechter kant gebracht. Nu de Partai Indonesia Raya en de Pazindra haar op de rechtervleugel beconcurreren, wordt de P.N.I. geleidelijk naar links gedrukt en komt haar linker fractie dicht bij de Partai Socialis Indonesia van Sjahrir te staan.

P.S.I.

De P.S.I. richt zich in het bijzonder tot de intellectuele groepen. Zij beschikt over een uitgebreid en bekwaam kader maar mist de greep op de massa, zodat zij bij verkiezingen vooralsnog geen grote successen zal kunnen behalen.

Pemuda's.

De positie van de jeugd is niet meer dezelfde die zij innam in de aanvang van de revolutie. In deze eerste jaren stond zij vooraan in de perjuangan en had door de druk, uitgaande van haar organisaties, een belangrijk aandeel in de totstandkoming van het regeringsbeleid. De politieke leiding is haar langzamerhand ontnomen - volgens Wiwoho zou deze in de Republiek naarmeer gematigde elementen zijn verschoven - en naar het schijnt is zij bezig een eigen vorm te zoeken voor de bevrediging

nie Silaf

ging van haar geestelijke behoeften. Meer dan vroeger gaat haar belangstelling uit naar vraagstukken van culturele aard.

Links-revolutionnaire invloeden.

Naar de mening van Drs. Sigit, die een tegenstander is van de R.T.C.-overeenkomst, zijn de kabinetten van R.I.S. en R.I. te rechts georiënteerd, waardoor links te weinig gelegenheid heeft gekregen verantwoordelijkheid te dragen en de linkse oppositiegroepen (P.K.I. en Partai Murba) bij elkaar zijn gedreven.

In Djocja en omgeving zouden de rukun desa (buurtschappen) geheel onder invloed van revolutionnaire elementen zijn gekomen. Drs. Sigit wees er verder op, dat binnenkort 30.000 leden van de Tentera Peladjar (studentenleger) zullen worden gedemobiliseerd. Voor het opvangen van deze jongemannen zijn onvoldoende voorbereidingen getroffen, hetgeen naar zijn mening tot moeilijkheden zal voeren. De staking van scholieren in Djocja en botsingen tussen T.P. en T.N.I. in Blitar moeten als voortekenen hiervan worden beschouwd.

T.N.I.

Ten slotte valt nog te vermelden, dat volgens Generaal Soedibijo het uitblijven van rationalisatie in T.N.I.-kringen ontevredenheid heeft opgewekt. Enige tijd geleden is uit Djocja gemeld, dat hier sporen van de A.P.R.A. van Westerling zouden zijn ontdekt. In werkelijkheid zouden dit inwendige beroeringen in de T.N.I. zijn geweest. Er bestaat onder die ex-K.N.I.L. militairen, die van de aanvang aan de zijde van de Republiek hebben meegestreden - en na de dood van Soeduma ook onder de P.E.T.A.-officieren - een sterke neiging om zich uit de T.N.I. terug te trekken.

Slot.

In de historie zijn oorzaak en gevolg nimmer volledig samen te vatten. Zeker is, dat de categorie der imponderabilia: hartstocht en emotie, overtuiging, vooroordeel en misverstand een organische plaats in de geschiedenis innemen. Nergens in Indonesie dringt zich dit zo sterk op als in het hedendaagse Djocja.

Djakarta, 23 Maart 1950.